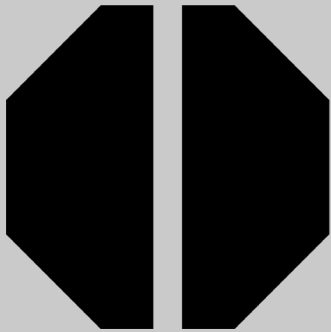

TSI KANIATARÍ:IO AOKORÁHSERA

IAKONONHWARAKAREWÁHTON AORIHWÀ:KE IERIHWISÁKSTHA

ROWAN'S LAW

KARONWARÀ:KE KAHIATONHSERANENTÁKTON:
15 NA'TEHONOHSERIÌÀ:KON TÁHNON SÉNHA NITHOTÍ:IONS

Ontario

Rowan Stringer

ROWAN'S LAW

Kí:ken karonwarà:ke kahiatonhseranentá:kon ne aorihwà:ke ne Rowan's Law iakononhwarakarewáhton aie'nikòn:raren iontstahkwa'shón:'a kahiatonhserarò:ron. Rowan's Law wa'akohsén:nahkwe ne Rowan Stringer, ionhthenno'tsherenhá:wis tsi ionteweienhstáhkwa Tsi Kanà:tsio nón:we, né:ne iakawenhé:ion kanenna'kè:ne 2013 shiihserò:ten né:ne "second impact syndrome" na'akoia:tawen (ón:tohwe ne akonòn:wara iakononhwarakarewáhton takarihón:ni ohén:ton tsi niió:re ó:ia iakokarewáhton saieie'wén:ta'ne). Thonehtáhkwen tsi Rowan áhsen nónteratste iakononhwarakarewáhton tsi nikari:wes ne ià:ia'k niwenhniserá:ke tsi náhe ionhthenno'tsherenhá:wis teionthénno. Iakononhwarakarewáhton nek tsi iah teiakoterièn:tarahkwe tsi akonòn:wara teiotonhwentsió:ni aionaktó:take aonsakaie'wén:ta'ne. Ne ò:ni ne ronwatién:'a, rotirihonnién:ni tóka'ni iontateweienhstén:nis.

Kí:ken iontstáhkwa iah tekanién:te aiako'nikòn:ron ne iontétsien'ts aorihwà:ke ne akota'karitétshe. Ne aiesa'nikòn:ron tsi ní:ioht tahsatáthsnie'ne tóka' sanonhwarakarewáhton sattó:ka's, she'nikonhri:sak ne iakotsináhken tóka'ni teiakóhsnie.

lorihowá:nen taié:tahste tsi iakokarewáhtha tóka' tsi niiakónnhes
 eniontia'tahkariíóhsthake. Ótia'ke wè:ne ahsatkáthto tsi iakokarewáhton
 nek tsi oh káti ne tóka' akonontsístakon iakokarewáhton? lah tiótkon
 tewè:ne táhnon iah teiό:ken atstè:shon tóka' wa'ontenonhwarakaré:wahte.
 Ne ò:ni nó:nen iah thaón:ton aiontkáthto tsi iakokarewáhton, ónhka'k né:ne
 iakononhwarakarewáhton shé:kon ionttó:ka's tsi na'akoia:tawen táhnon
 teiotionhwentsiόhon taiontáthsnie'ne.

Ne kí:ken kahiatónhsera ensaié:nawa'se sénha ahseweientéhta'ne ne
 iakononhwarakarewáhton aorihwà:ke ne káti enwá:ton í:se táhnon ronátia'ke
 aesewatatenónhstate – iaweronhátie tóka' tesatkénnies, sateweiénhstha,
 saksà:taien, sheweienhstén:nis, saterihonte tóka'ni sherihonnién:ni.

NAHÒ: TEN NÉ:'E NE IAKONONHWARAKAREWÁHTON?

Iakononhwarakarewáhton né:'e kén:ton tsi akonòn:wara iakokarewáhton. Iah thaón:ton aontkáthto ne X-ray, CT kaka'eniónstha tóka'ni ne MRI. Niiakorì:wawen's tsi ní:ioht tsi ionnonhtónnions, ionttó:kas táhnon tsi niiontiérha.

Enwá:ton aiakononhwarakarewáhton tóka' ienon'tsi:ne, iekónhshne tóka'ni ieniarà:ke aiakokòn:reke. Enwá:ton aiakononhwarakarewáhton ò:ni tóka' ieia'tà:ke aiakokòn:reke tsi nika'shátste akonòn:wara wa'orià:neron akonontsistakon. Karihwaráhston kí:ken ne tóka' ienon'tsi:ne wa'akokón:reke ne ahthén:no tóka'ni ka'shátste wa'eia'taién:ta'ne ohswen'karà:ke.

Teioterien'thá:ra né:'e tóka' iakononhwarakarewáhton. Iotkà:te ken'nikarihwéhsha ok niiakorì:wawen's tóka' iakononhwarakarewáhton, nek tsi enwá:ton kari:wes aionttokhà:sheke táhnon kari:wes neniakorì:wawen, kwah né:ne aiakentó:ra'se aonsaiakehià:ra'ne tóka'ni iako'nikonhrèn:ton.

TAIÉ:TAHSTE TSI AIAKONONHWARAKAREWÁHTON

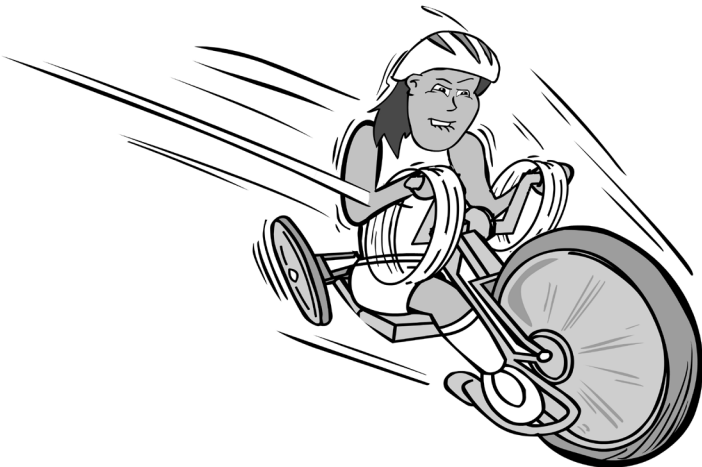
Tiotierénhton, sataterihónnien ne iakononhwarakarewáhton aorihwà:ke.

E'thóhtsi ò:ni:

- Orihwí:io sónni nahò:ten éhnsatste iah thénon teió:tteron ne óni ne iononhwaroro'tsherahní:ron tánon áhta;
- Serihwahni:rat tsi í:se sátstha/ rónstha ne tehontkénies ne iontstáhkwa né:ne iekaié:ri tsi ioienawà:kon;
- Serihwahni:rat tsi í:se serihwakweniéhstha/ ratirihwakweniéhstha ne tehontkénies tsi kaianerenhserá:ien tsi tenhontkén:ni;

- Serihwáhsere ne sentióhkwa/ sateweienhstáhkwa aoianerenhsera'shón:'a ne iakononhwarakarewáhton aorihwà:ke táhnon serihwahni:rat tsi tehontkénies ratirihwáhsere ò:ni; táhnon
- Teserihó'kwat tsi enhonatatenonhstá:tonke táhnon enhotinaktiíohake ne aiontathró:ri tsi iakokarewáhton. Serihwahni:rat tsi akwé:kon roti'nikonhraién:ta's tsi ate'shén:na teiontká:nere tóka' iah thaierihwakará:tate.

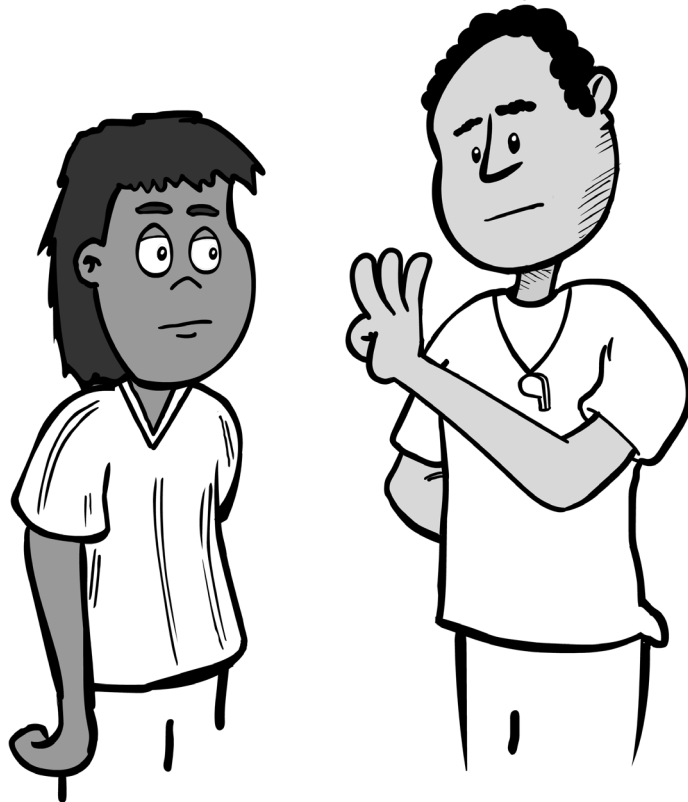

IEIÉN:TERE'S TSI IAKONONHWARAKAREWÁHTON

► HIT. STOP. SIT.

Enwá:ton akwé:kon aieién:tere'ne tóka' ónhka iakononhwarakarewáhton tóka' ronaterièn:tare nahò:ten ahonnè:sake táhnon ahontahonhsí:iohste.

Ne ón:kwe né:ne iakononhwarakarewáhton ta'nón:wa énska tóka'ni sénha enwatena'tón:ni nè:ne ehtà:ke iona'tónnion. Ta'nón:wa óksa enwatena'tónhahse tóka'ni tóhkara nenkahwistá:'eke, tóhkara niwenhniserá:ke, iotohétston. Nek ne énska watena'tón:ni enkakwé:ni ne aionnonhtónnion tsi iakononhwarakarewáhton. Thóha akwé:kon né:ne rotinonhwarakarewáhton iah tehoti'nikonhráhton's.

Watena'tón:nis táhnon tsi niiakoià:tawen's nó:nen iakononhwarakarewáhton:

TSI IEIA'TÀ:KE:

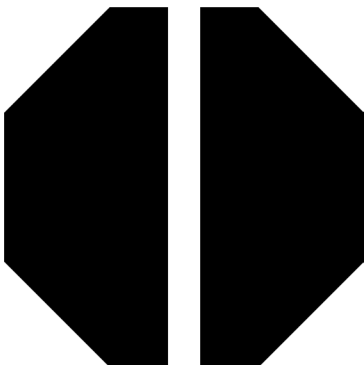
- lakonontsistanòn:waks
- leiò:reks akonontsistakon
- lakotsinonhwaténies
- lakohsiahonhtanòn:waks tóka'ni
tetiontstikánions
- la'teiakokahrià:kon
- lako'nikonrhárha ne oháhsera tóka'ni
iorakaré:ni
- lohwestakarè:re ne ionhónhsakon
- lakentorà:se tsi teiontia'takarenhráhstha
- Teiakohwihshenhé:ion tóka'ni
teiakohwihshénhton
- lakoserénhtara's
- "lah tetkaié:ri tsi niwakonnhò:ten"

TSI NIIAKONNHÒ:TEN:

- lakoterihonkóhtani (watiesà:ke
aontaie'nikòn:ren'ne tóka'ni aiakonà:khwen)
- lako'nikonhrèn:ton
- lako'nikonhráksen
- Tiakoton'néksko táhnon iakotetshahnihtén:nis

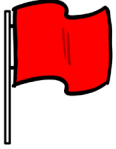
TSI IONNONHTÓNNIONS:

- lah iottakwaríhsion teionnonhtónnions
- Skennén:'a ionnonhtónnions
- Teiako'nikonhrawénrie
- lakentorà:se aionnonhtonnión:ko
- lakentorà:se aonsaiakehià:ra'ne

TSI IAKÓ:TA'S AORIHWÀ:KE:

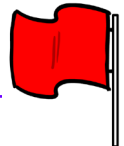
- Sénha tóka'ni ká:ro niiotkà:te iakó:ta's
ne ens ní:ioht
- lakentorà:se aiakó:ta'we

ONEKWÉNHTARA KANIÀ:TAROTE

“Onekwénhtara kanià:tarote” né:'e kén:ton tsi sénha teioterien'thá:ra tsi iakokarewáhton. Iorihwáktste karihwà:reks ne onekwénhtara kanià:tarote, ia'satewennáta ne g11.

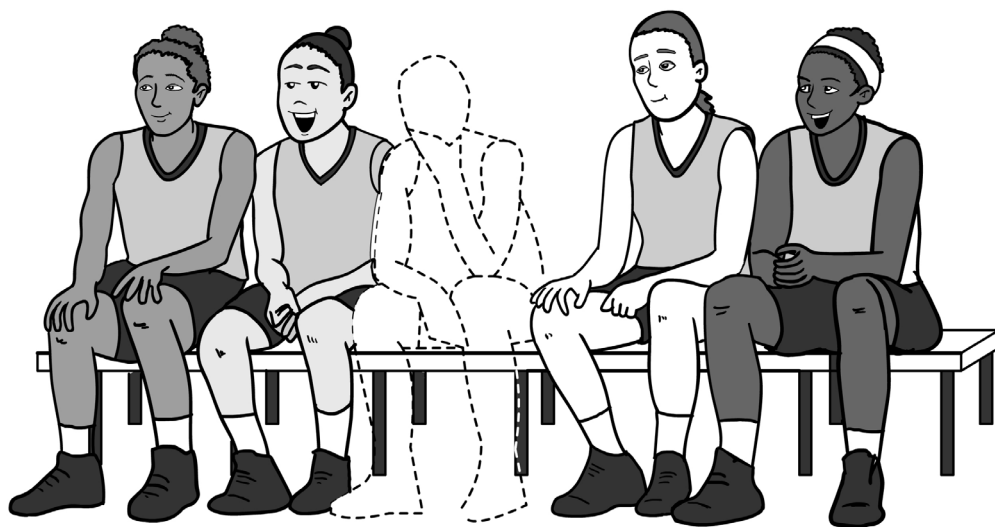
- Iakoniaranòn:waks tóka'ni iohkará:rens
- Teiohnà:ne tsi iontkáhtos
- Iotsi'ió:ha tóka'ni iorónhkwani teienentshà:ke tóka'ni teiehsinà:ke
- Teiotenonhianíhton tóka'ni ieio:reks tsi iakonontsistanòn:waks
- Thitiakotihenthónkwas tóka'ni iakosená:karasks
- Iako'nikonhráhton's
- Iontstikánions
- Sénha taiotka'tátie tsi iah teiontorihshentátie, iakothswà:tani tóka'ni iakorihwaneká:ron
- Sénha táhnon sénha teiakoni'tonniennihátie

OH NENHSÁTIERE NÓN:WA?

Tóka' ónhte ihsehre tsi iakononhwarakarewáhton, kwah óksa tesatón:koht tóka'ni tesheiatón:koht ne tsi nihontiérha. Tóka' aontahsatkón:tahkwe tsi nihsíérha, né:'e sénha enkakówanahte tsi ta'nón:wa sénha ka'shátste, táhnon kari:wes neniakoia:tawen tsi iakononhwarakarewáhton. Sheiatewennáta'ahs ne ronwatién:'a/ronwatinónnha (tóka' ká:ro ne 18 na'tehonohseriia:kon) tóka'ni raotihwá:tsire/ronatén:ro né:ne wa'ontathsén:naren aiesarihon ahsheiatewennátahse tóka' ok naiá:wen. Tóhsa akaonhá:'ok akénhake né:ne iakononhwarakarewáhton.

laweronhátie ónhka né:ne teiontatónkóhton ahse'kén rón:nehre tsi iakononhwarakarewáhton, e'thóhtsi iakotsináhken tóka'ni teiakóhsnie aiontatkwáhtho tsi niohsnó:re tsi aiekwé:ni. Ne thi ionkwè:tate e'thóhtsi iah tha'taontaiontkón:tahkwe tsi niiontiérhahkwe tsi ionteweienhstha, iakoweienhstén:ni, tóka'ni teiontkénnies tsi nio:re iakotsináhken aiontateríhon.

SAIAKOIE'WENTA' ONHÁTIE

Thóha akwé:kon né:ne
ronanonhwarakarewáhton énska
tóka'ni kaié:ri nensewentén:ta'ne
enhonatié:nawahste
aonsahatié:wén:ta'ne. Ótia'ke ne ón:kwe
sénha kari:wes ronatiénawáhstha.
Akwé:kon na'tekonttihanion tsi
ronanonhwarakarewáhton – tóhsa
tesate'nién:tenhst tsieia:ta táhnon akó:ren
tsi kenié:wén:ta's.

Enwá:ton kari:wes naiakoià:tawen tóka'
iakononhwarakarewáhton. Ta'nón:wa
nia'té:kon aiónttoke, kwah né:ne
iakonontsistanón:waks, iakoniaranón:waks
tóka'ni iakentorà:se aiontkáthto,
táhnon ta'nón:wa wenhni'taténion
tóka'ni iohseraténion eniotié:nawahste.
Ótia'ke ta'nón:wa ok nahò:ten
teiotténion raonanonhwará:kon né:ne
aontakarihón:ni tsi tsiako'nikonhrhèn:sko,
iakentorà:se aionnonhtonnión:ko
tóka'ni iako'nikonhrèn:ton. Wa'kèn:re
tsi niiá:wén's, ionkwè:tate né:ne tóhkara
nónteratste iakononhwarakarewáhton
táhnon iah tetsiakoie'wentá:'on tsi
na'tekiátere ta'nón:wa aón:tohwe ne
akononhwará:kon, "second impact
syndrome" ratina'tónhkwa, né:ne
ta'nón:wa aontakarihón:ni tsi iah
thietsieia'taié:ri tóka'ni iakawenhé:ion.

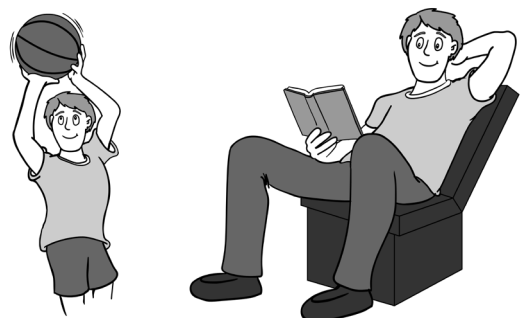
Nónen ónhka tsakotkwatakwenhá:tie
ne iakonontsistakarewahton wentá:on
ention'seró:nenhte tsi niiontiérha tsi

tiotáhsawen tánon kwah ehskenén:'a tsi
tentiontáhsawen. Ne tewenhniserá:ke
entewatenhniseratié:renhte tsi
waakokaré:wahte káron niionteró:rok
thénon tsi nónwa ní:ioht teietharákhwa,
waterihwateweien:tons, tablet tóka'ni'
tkaráhstha.

Teiotionhwentsiíohon aionte'nikonhrí:iohste
ne káti aonsaieie'wén:ta'ne. Tóka'
taiakohsterihen aonsaiontahsónteren
tsi niiontiérhahkwe, né:'e entkarihón:ni
tsi sénha enkahétkenhte ne nahò:ten
ionttó:ka's táhnon sénha enkari:wetste
aonsaieie'wén:ta'ne.

laweronhátie ónhka
iakononhwarakarewáhton e'thóhtsi
aiontathró:ri ne ronatia'kéchshon. Ne
kí:ken kén:ton ne ronwatiién:'a, akwé:kon
kanenhra'shón:'a tehontkénnies,
ionteweienhstahkwa'shón:'a,
shakotiweienhstén:nis táhnon
shakotirihonnién:nis.

Táhnon sasehià:rak, tóka' aiontahsónteren
tsi ionteweienhstha sénha iorihowá:nen tsi
ní:ioht ne taonsaiontkén:ni.

AIONTAHSÓNTEREN TSI IONTEWEIÉNHSTHA TÁHNON TEIONTKÉNNIES

Tehontkénnies táhnon ronteweiénhstha
né:ne iakotsináhken iakorihwénhton
tsi ronanonhwarakarewáhton
tká:konte ahatirihwáhsere
nahò:ten rotianerenhserá:ien
ne raotinèn:ra tsi tehontkénnies
tóka'ni tsi ionteweiénhstáhkwa
rotianerenhserá:ien.

Tehontkénnies táhnon ronteweiénhstha
e'thóhtsi tahatíé:na ne ata'karitétshera
rotiio'ténion táhnon tehontkénnies
kanèn:ra/ionteweiénhstáhkwa
ne ahatikwatá:ko tsieia'tátshon
aierihwahserón:ni ne aiontahsónteren
tsi teiontkénnies ne ò:ni ne
aiontahsónteren tsi ionteweiénhstha.

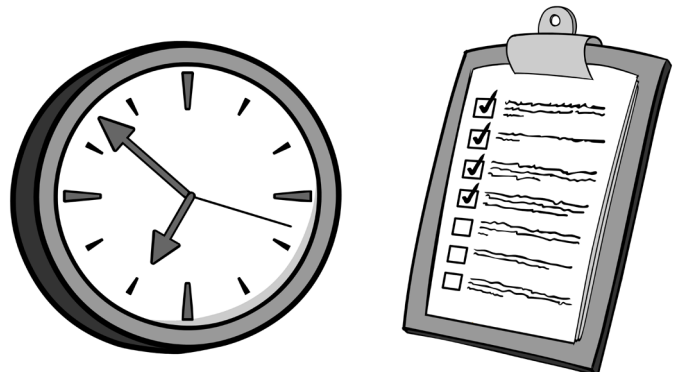
Aonsaionteweiénhstà:na Karihwahserón:ni (Tsi leweientéhta's táhnnon iontia'tahkariíóhstha)

Nihonnà:sas táhnon
ratikowá:nens ronteweiénhstha
tká:konte ahatirihwáhsere
ne ionteweiénhstáhkwa
rotianerenhserá:ien, né:ne
kahretsiá:rons skennén:'a
aiontahsónteren tsi ieweientéhta's
táhnnon iontia'tahkariíóhstha.

Sheiatewennáta'hs ne
ionteweiénhstáhkwa ne sénha
aesató:kenhse.

Aonsaionteweiénhstà:na Kaianerénhsera

Ne ratswátha tehontkén:nies tóhsa
iehatahsón:teren ne ahateweiénste
tsik ratetsen'ts enhohró:ri iah thénon
tetsotié:ren tóka ni' tewátsnie.
Ohén:ton iáre tsi tehshakotihshnie,
ne ratswátha akwé:kon
ráhsehr tsi nenhá:iere ohén:ton
aonsahateweiénstà:na ráhsa ne énska
tsi níióre ne áhsen iahatahsón:teren
ahátswa'te, tóhsa thénon sháttok
nónen tehatia'tahshará:nie.

Ne kaienterítston ehtà:ke karáhston ne karò:ron tsi niiontierà:ne táhnon tsi nihontíérha né:ne iotkà'tátie wátston ne tetsiontkenniònhe kaianerenhserá:ien táhnon tsionteweienhstà:ne karihwahserón:ni.

Kahiatón:nion: Tsi Neniawénhseron tsi lensatahsón:teren Ensehsatswa'te

Tsi Neniawen'ne	Ahatoriáhneron	Tsi Nénhshiere	Tsi Nahò:ten Tesó:ien
1	Tsi ní:ioht tsi ensatoriá:neron tánon enhsatori:shen (entewatié:renhte 24-48 nenkahwistá:e'ke)	Tsi ní:ioht tsi enhsatoriá:neron ne sanónhskon tòhsa sénha aonhétken'ne í:si' nónwe ne nek nohstón:a tánon nikarihwésha Tasa'seró:nenht thénon ahsateró:roke	Kwah ehskenenahshón:a tontasatáhsawen tsi ní:ioht tsi satoriá:neronskwe
2	Nékne ohstón:a thó:ne níiorihwá:a sénha tesatia'tahshará:nie	Tesate'khahakwá:na tóka ní' kanónhskon káien té:keni teiokahkwén:tonti niaréhkwe ehskenen'a sok sénha iohstó:ren' Tóka' nónwa iah teiókste tsi enshonwarihón:nien (tóka' enwá:ton)	Io'shatsten tsi tesonriákhwa
3	Tsi nahò:ten satswátha ne tahontkén:ni, tòhsa aiotterón:ton aesanontsistakaré:wahte	Sonhá:a'k tsi tenhsatia'tahshará:nie (tòhsa skátne ronatia'ke) tsi nónwa ní:ioht ne tasaráhtate, watié:sen ahsatia'tahkari:ioste Tòhsa iesatiátaient tóka ní' thénon taiaón:ko senontsi:ne	Sénha í:si' nónwe na'satoriahnerón:ko tánon néne iah teiótteron tsi satswa't ne teiontkén:nie's
4	lah ne tahontatiá:taienhte sasatéweienst tahsatia'tahshará:nie	Nónen ratétsen'ts tóka ní' tewatsnie eniesahró:ri ónen iah thénon tetsótieren Sénha kí' ónen enwáton tenhsatia'tahshará:nie tánon ensehsatéweienste aonsahsátswa'te skátne ne ronatia'ke lah ne aiesatiá:taienhte	la'satahsón:teron tsi nitiótte tsi satia'tahkariíostha, saten'nikón:raren tsi satoriá:nerons, tánon sanonhtonniónko tsi nenhshiere
5	lah thataesatáhste tsi nénhshiere	lah thataesatáhste tsi nénhshiere - aiesatiataiéhnte	Sasatoriahnerón:ko ronhátien aiotterónhton ashia'tié:nen'ne tóka ní' aiesatiá:taienhte, tontasehtahkw tsi sakwé:nion tánon tetsa'tó:reht tsi ní:ioht tsi sakwé:nion
6	Sasátswa't ónen ne teiontkén:nies	lah thénon tha'taesatáhste ahsátswa'te tóka ní' tahsatkén:ni	

Tiótkon teiotonhwentsiòhon iakotsináhken aiontaterihon ohén:ton tsi níiò:re enwá:ton ne teiontkénnies aonsaiontéweienhste, aiontateweiénhsten tóka'ni taiontkén:ni.

Sherihwanón:tonhs ne sá:wen tehontkénnies kentióhkwa táhnon ionteweienhstáhkwa aiesahró:ri tsi iokháhaien áthseré.

Akwé:kon tsi nénhshier ará:na 24 nenkahwistá:eke áhtsha. Ne ratswátha ónen enwá:ton ienshá:tenti shékon óia tóka' rokwé:nion ahatoriá:neron. Nónen tenthatáhsawen tsi nihaierhákwe tóka' nónwa ohstón:'a enwahétken'ne tsi rattó:kas. Kwah se' étho niiá:wens tánon iah thénon teiotié:ren. Nek tsi tóka' tsi nikarí:wes ne 1 tsi niió:re ne 3 sénha enwathétken'ne tsi ní:ioht ne nek ne ohstón:'a ne ratswátha tehá:ta'n tánon tsi ientsóhrhen'ne shate'nién:ten tsi nónwe ní:renen. Ne "nek ne ohstón:'a" ne kén:tons ohén:ton ne énska enkahwistá:eke ia'tenskaién:ta'ne.

Nónen ne tehóntsnie enhonwahró:ri ne ronontsistakarewáhton ónen akwé:kon tsoiá:neren, iah ki' ónen tha'taontá:we. Tóka' shékon téntewe nónen 3 ahsénhaton iaháse ne ratetséntsne tóka ni' tewátsnie aonsaiesatkén'se.

Tóka' iah sénha thaonsaioiáneren'ne tóka ni' ienwatahsón:teren sénha enwahetken'ne, iéhsre ratetsen'tsne tóka ni' tewátsnie.

TSIAKAWEHIAHRAHKWÉN:NI

Sehià:rak:

1. **Tsién:tere'n watena'tón:ni táhnon ionttó:ka's tsi iakononhwarakarewáhton táhnon tesatón:koht** í:se tóka'ni teiontkénnies tesheiatón:koht tsi nihontiérha, iaweronhátié tóka' rón:ton tsi iah the teiotié:ren.
2. **To iesátken's/iontátken's ne teiontkénnies** ne iakotsináhken tóka'ni teiakóhsnie.
3. **Shehretsiá:ron skennén:'a tentiontáhsawen** tsi ionteweíénhstha táhnon teiontkénnies.

Kí: ká:ien shakotíenawá:se ká:ien aiesahró:ri ne:

Parachute. *Canadian Guideline on Concussion in Sport*, 2nd edition. www.parachute.ca/guideline;

Patricios, J., et al. *Consensus statement on concussion in sport: the 6th International Conference on Concussion in Sport-Amsterdam, October 2022*. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2023-106898>;

Zemek, R., Reed, N., Dawson, J., et al. *Living Guideline for Pediatric Concussion*. www.pedsconcussion.com